

STANOVISKO ASOCIÁCIE DETSKÝCH LESNÝCH KLUBOV NA SLOVENSKU K POSLANECKÉMU NÁVRHU ZÁKONA, KTORÝM MÁ BYŤ UMOŽNENÝ VSTUP DETSKÝCH LESNÝCH KLUBOV DO REGISTRA PREDPRIMÁRNYCH ZARIADENÍ

Asociácia detských lesných klubov na Slovensku, ako organizácia združujúca detské lesné kluby pôsobiace v Slovenskej republike si týmto dovoľuje predložiť svoje stanovisko k návrhu poslancov NRSR Radovana Slobodu a Anny Zemanovej na vydanie zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov (tlač. 667) (ďalej aj ako „*návrh zákona*“).

Asociácia DLK sa o legislatívnu úpravu pre detské lesné kluby snaží už od svojho založenia v r. 2017. Predloženie aktuálneho návrhu zákona do parlamentu, hoci ide len o prechodnú úpravu na necelé 3 roky, preto veľmi vítame a plne podporujeme. Prijatie tohto zákona by pre nás bolo prvým a **mimoriadne dôležitým krokom na ceste k etablovaniu detských lesných klubov v systéme slovenského predprimárneho vzdelávania.**

Uvedený cieľ je napokon aj **v súlade s Plánom obnovy¹**, ktorý v rámci plánovanej reformy predprimárneho vzdelávania správne identifikuje, že jedným z dôvodov nízkej zaškolenosti v predškolskom veku u nás je: **“Nízka miera flexibility štátnej siete škôl a školských zariadení, v ktorej chýba evidencia, registrácia, podpora a kontrola poskytovateľov variabilných programov predprimárneho vzdelávania, medzi ktoré patria napríklad detské skupiny, komunitné a firemné škôlky, lesné kluby a ďalšie. Deti navštevujúce tieto programy nie sú aktuálne evidované medzi zaškolenými deťmi.”** a ako jeden zo svojich cieľov následne uvádza: **“Vytvorenie podmienok pre diverzifikáciu poskytovateľov predprimárneho vzdelávania, vrátane systému registrácie nových poskytovateľov ako aj posilnenie kapacity pre metodickú pomoc a podporu pri zosúladení cieľov a podmienok vzdelávania detí v zariadeniach stojacich mimo siete škôl a školských zariadení”.**

Charakteristika a základné teoretické východiská fungovania DLK

Detské lesné kluby, vo svete známe aj ako lesné materské školy, sú zariadenia, ktoré zabezpečujú vzdelávanie detí predškolského veku, pričom ich činnosť prebieha predovšetkým v prírodnom prostredí. Detské lesné kluby vždy disponujú aj tzv. “zázemím”, ktoré slúži najmä k príležitostnému pobytu detí a poskytuje priestor na ochranu pred nepriaznivým počasím, oddych, zabezpečenie hygienických potrieb, či odloženie vecí. Ako príklad možno uviesť legislatívu z Českej republiky, kde nie je potrebné, aby zázemie bolo stavbou v zmysle stavebného zákona (§ 34 ods. 9 zákona č. 651/2004 Sb.).

Detské lesné kluby realizujú výchovu a vzdelávanie **v prirodzene podnetnom, zdravom a bezpečnom prostredí prírody.** Každodenný kontakt s prírodou má preukázateľné **benefity na fyzické a psychické zdravie detí, na ich budúci vývoj a učenie sa** (odkazy na viac ako 130 odborných článkov a štúdií na túto tému obsahuje publikácia [Deti vonku v prírode: ohrozený druh?](#)).

¹ Plán obnovy - cestovná mapa k lepšiemu Slovensku, KOMPONENT 6, Kapitola 3.1.1 Reforma 1: Zabezpečenie podmienok na implementáciu povinného predprimárneho vzdelávania od 5 rokov a zavedenie právneho nároku na miesto v materskej škole alebo u iných poskytovateľov predprimárneho vzdelávania od 3 rokov, str. 230 - 231

DLK kladú dôraz na pobyt v prírode, dostatok pohybu, slobodnú hru, individuálny prístup a praktické skúsenosti. Detské lesné kluby predstavujú aj na Slovensku zmysluplnú a kvalitnú formu výchovy a vzdelávania v predškolskom veku realizovanú **v súlade s aktuálnym vedeckým poznáním a akceptovanými teoretickými - filozofickými, psychologickými a pedagogickými - východiskami:**

- Predškolský vek je ideálny na **vytváranie a rozvíjanie vzťahu k prírode**. Vzhľadom na **ekologické a environmentálne výzvy**, ktoré aktuálne a priamo ovplyvňujú budúcnosť našej civilizácie, tento aspekt považujeme za kľúčový.
- **Učenie prebieha prostredníctvom hry, priamej skúsenosti, aktívneho bádania**. Práve v predškolskom veku dokážu deti v maximálnej miere využiť potenciál vizuálnej predstavivosti (eidetizmus) a vnímania súvislostí (príčina – následok) a ďalšie prirodzené vývinové charakteristiky pre podporu budovania kvalitného základu pre vzťah človeka s prírodou.
- Prirodzene prítomné je aj **situčné učenie**, pri ktorom sa používajú rôzne **reálne situácie a taktiež zmysluplné úlohy** prevládajúce v bežnom živote človeka. Pedagóg preto musí byť schopný svoju prípravu prispôbiť aktuálnym potrebám detí a podmienkam prostredia, v ktorom program prebieha.
- **Vedomá práca s rizikom** (ktoré je pri pobyte v prírodnom prostredí prirodzene prítomné) stojí na 4 základných argumentoch: 1. pomáha deťom, aby sa naučili riadiť riziko, 2. poskytuje deťom tzv. primerané riziká, aby sme zabránili väčším, neriadeným rizikám, 3. prináša zdravotné a vývojové výhody, 4. pomáha budovať osobnostné vlastnosti, ako je odolnosť a sebadôvera.

Bezpečnosť a ochrana zdravia detí v DLK

Ako sme už uviedli, výchova a vzdelávanie detí v DLK sa uskutočňuje v prírodnom prostredí. V DLK **deti učíme pobytu v prírode za každého počasia**, pričom v úzkej spolupráci s rodičmi **dbáme na to, aby boli deti vždy vhodne oblečené a chránené** pred chladom, mokrom a vetrom, či naopak pred silným slnečným žiarením. Učíme deti prispôbiť sa rôznorodým prírodným podmienkam a byť pripravený aj na ich zmenu, vnímať silu a krásu prírody v každom ročnom období. To so sebou niekedy prináša aj určitú mieru diskomfortu, **nejdeme však do extrému a bezpečnosť a zdravie detí je pre nás na prvom mieste**. Máme pripravené scenáre pre mimoriadne nepriaznivé počasie (dostupná možnosť úkrytu), pre potrebu zahriatia, prezlečenia, ale aj poskytnutia prvej pomoci v prípade úrazu. Systematicky pracujeme s konceptom manažmentu rizika a na túto tému pravidelne komunikujeme so všetkými aktérmi edukačného procesu.

Absolútnou nevyhnutnosťou pri pobyte v prírode je **neustála prítomnosť najmenej dvoch dospelých osôb**, ktoré dohliadajú na bezpečnosť pri presunoch, ako aj pri všetkých hrách a vzdelávacích aktivitách. Samozrejmosťou výbavou je tiež mobilný telefón pre potreby privolania pomoci.

Ako už bolo spomenuté, lesné kluby pri celodennej dochádzke využívajú aj tzv. **zázemie**. Ide spravidla o objekt umiestnený v prírodnom prostredí alebo jeho tesnej blízkosti, čo často determinuje jeho veľkosť či vybavenie. Vzhľadom na územné plány, stavebný zákon a ďalšie skutočnosti, nie je možné (a ani vhodné) v prírodnom prostredí očakávať klasickú kamennú budovu

s parametrami aké pre materské školy určuje legislatíva². V praxi sa ako zázemie využívajú najčastejšie prispôsobené **rodinné domy, ale aj rôzne chatky, mobilné domčeky, jurty či maringotky.**

Poslanecký návrh zákona, ktorý je aktuálne predložený v parlamente, vznikol na základe poznania reality lesných klubov a teda **odporúča skúmať v prípade zázemia to, čo lesné kluby v skutočnosti potrebujú.** Aby zázemie:

- poskytovalo ochranu pred nepriaznivými klimatickými podmienkami,
- umožňovalo odloženie osobných vecí a materiálneho vybavenia a
- bolo vybavené záchodom, tečúcou pitnou vodou a lekárničkou.

V prípade celodennej dochádzky je zázemie vždy pripravené aj poskytnúť priestor na oddych detí.

V tejto súvislosti by sme chceli upriamiť pozornosť na fakt, že **žiadost' o registráciu DLK do registra predprimárnych zariadení, bude musieť obsahovať popis zázemia DLK** a naplnenie vyššie uvedených základných požiadaviek **bude posudzované zo strany Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.** V prípade, že by zázemie vyššie uvedené podmienky nespĺňalo, zariadenie nebude do registra zaradené. Sme presvedčení, že tento prístup k posudzovaniu zázemia je správny, nakoľko v prípade DLK **je rozhodujúce či zázemie dokáže naplniť základné funkcie, ktoré sa od neho vyžadujú**, a nie to ako je stavebno-technicky riešené.

Zároveň by sme chceli zdôrazniť, že komunitnosť našich projektov a spolupráca s rodičmi nie je len formálna záležitosť, ale sú to skutočné princípy, ktoré v detských lesných kluboch fungujú a sú jednými z ich základných princípov. **Rodičia dôverne poznajú zázemia svojho DLK a v prípade, že by existovali pochybnosti o ich bezpečnosti, určite by danú situáciu riešili.** Dovolíme si tiež tvrdiť, že detské lesné kluby sa také vyhľadávajú nie napriek, ale práve aj vďaka jednoduchosti a nekonvenčnosti ich zázemí. A teda, ak by sme **myšlienku zapojenia rodín a subsidiarity** (ktorú spomína aj *Odporúčanie Rady z 22. mája 2019 týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve*) chceli vidieť v praxi, mohli by sme nazrieť práve do detských lesných klubov. Aj spomínaný dokument vyzýva k tomu, aby rodiny boli zapojené do všetkých aspektov vzdelávania a starostlivosti o svoje deti: **“Na to, aby boli rodičia skutočne zapojení, by sa služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve mali navrhovať v spolupráci s rodinami a mali by byť založené na dôvere a vzájomnom rešpekte.”**

Spomenuté Odporúčanie Rady zároveň vyzýva na **“analyzovanie ponuky a dopytu zo strany rodín s cieľom lepšie prispôbiť ponuku služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve ich potrebám pri súčasnom rešpektovaní rozhodnutia rodičov”.** Sme presvedčení, že pokiaľ existuje skupina rodičov, ktorí **chcú svoje deti vzdelávať v prírode, sú uzrozumení s priestorovými a hygienickými podmienkami**, v akých DLK funguje, vedome si túto možnosť volia a navyše za

² Vyhláška Min. zdravotníctva SR č. 527/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež predpisuje napr. minimálnu veľkosť vonkajších oplotených priestorov (vrátane trávinatej plochy a ihriska) aj veľkosť vnútorných priestorov (herne (3 m²/dieťa), spálne (1,7 m²/ležadlo), jedálne (1,4 m²/stoličku), šatne). Zaväzuje zariadenie na zabezpečenie 60 l pitnej vody na každé dieťa. Stanovuje presnú výšku umývadiel, toaliet, ich oddelenie priečkami, výšku a odstupy vešiakov, parametre skriniek, lavičiek a ďalšie a ďalšie požiadavky.

Naviac vyhláška Min. životného prostredia č. 532/2002 Z. z. vo svojom § 51 stanovuje ďalšie priestorovo náročné podmienky ako napr. počty a umiestnenie toaliet (1 detská toaleta na každých 5 detí), svetlú výšku miestností, veľkosť dverí, okien...

vzdelávanie detí v DLK platia, **štát by mal toto ich rozhodnutie rešpektovať**, uznať právo na výber formy predškolského vzdelávania a vytvárať pre to možnosti.

Z tohto pohľadu je zásadné si uvedomiť, že **o lesné kluby je u nás zo strany rodičov obrovský záujem a ich aktuálny počet ani nestíha pokryť stále narastajúci dopyt**. Či sa štát rozhodne tento fakt reflektovať a poňať do legislatívy, alebo nie, nastolený trend to už nezvráti a rodičia sa tejto formy vzdelávania detí nevzdajú. Ak predložený návrh zákona nebude schválený, naši predškoláci budú naďalej formálne zapisovaní do sieťových materských škôl a prihlasovaní na individuálne vzdelávanie, reálne však budú navštevovať svoj DLK. **Prijatie či neprijatie zákona teda nijako nezmení reálne podmienky, v ktorých sa dieťa vzdeláva. Rozdiel je len v tom, či tieto deti zostanú naďalej mimo systému a akéhokoľvek dohľadu zo strany štátu, alebo štát získa o nich aspoň v predškolskom roku prehľad a bude vedieť, kde a v akých podmienkach sa to ktoré dieťa vzdeláva.** Ak zákon bude prijatý, odbremení to rodičov aj kmeňové materské školy od zbytočnej administratívnej záťaže spojenej so zápisom, vybavovaním individuálneho vzdelávania a overením osobnostného rozvoja dieťaťa, a zároveň to presunie aspoň časť finančnej podpory tam kde by skutočne naplnila svoj účel, tam kde sa dieťa skutočne vzdeláva.

Personálne zabezpečenie vzdelávania v DLK

Detské lesné kluby na Slovensku sú tvorené zväčša jednou skupinou (triedou) detí vo veku 3 - 6 rokov. Triedu navštevuje **zvyčajne 10 - 15 detí**, najobvyklejší počet je okolo 12 detí. So skupinou sú vždy **minimálne dve dospelé osoby**.

Podľa platnej legislatívy (§ 24 ods. 9 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní) môže jednu triedu **v materskej škole** tvoriť 18-22 detí, podľa vekových kategórií. Nám najpodobnejšia kategória (písmeno e)) **povoľuje v triede 21 detí vo veku 2 - 6 rokov**.

Podľa vyhlášky MŠ SR č. 306/2008 Z. z. o materskej škole *“V triede s celodennou výchovou a vzdelávaním zabezpečujú predprimárne vzdelávanie **striedavo na zmeny dvaja učitelia**.”* (§ 7 ods. 3).

*“**Na vychádzke nemôže mať pedagogický zamestnanec viac ako 21 detí od štyroch do piatich rokov alebo 22 detí starších ako päť rokov. Pri vyššom počte detí alebo pri činnostiach, ktoré si vyžadujú zvýšený dozor, riaditeľ zabezpečí ďalšieho zamestnanca materskej školy, ktorý pod vedením učiteľa dbá na bezpečnosť detí.**”* (§ 7 ods. ods. 4).

Z uvedeného vyplýva, že aj v sieťových materských školách môže byť do starostlivosti o deti počas vychádzok zapojený zamestnanec bez pedagogickej kvalifikácie.

Detským lesným klubom predložený poslanecký návrh ukladá povinnosť zabezpečiť kvalifikovaného pedagóga (alebo dopĺňajúceho si kvalifikáciu) pre každých 10 detí, ktoré budú v DLK plniť povinné predškolské vzdelanie. To znamená, že **pri počte nad 10 predškolákov by kvalifikované osoby** (alebo osoby dopĺňajúce si kvalifikáciu) **museli byť so skupinou až dve** a naviac akékoľvek ďalšie fyzické osoby, ktoré sa podieľajú na zabezpečení činností prebiehajúcich v priamej práci s deťmi v DLK, by museli mať najmenej úplné stredné vzdelanie.

Asociácia DLK uznáva dôležitosť zabezpečenia vzdelávania detí ľuďmi s primeraným vzdelaním, ako aj ďalšími osobnostnými kvalitami. Do budúcnosti, pre prípad, že by mali lesné kluby vstupovať do siete škôl, sme plne stotožnení s tým, že budeme musieť naplniť rovnaké kvalifikačné predpoklady ako zamestnanci štandardných materských škôl. Na druhej strane sme však v situácii,

kedy by mali lesné kluby rozšíriť skupinu poskytovateľov povinného predprimárneho vzdelávania, a to bezprostredne po prijatí návrhu zákona. A **vzhľadom na toto časové hľadisko nie je reálne očakávať, že si všetky lesné kluby dokážu okamžite zabezpečiť dostatok kvalifikovaných pedagógov, resp., že si učitelia, ktorí v nich aktuálne pôsobia, stihnú potrebnú kvalifikáciu doplniť, ak ju v tomto momente nemajú.**

Nezanedbateľným je tu aj fakt, že na učiteľov pôsobiacich v DLK sa **nevzťahujú predpisy, ktoré umožňujú započítanie rokov praxe.** V mnohých prípadoch teda hrozí, že na učiteľa s pôvodne nepedagogickým vzdelaním, ktorý má v DLK dlhoročnú prax a vzdelanie si doplnil absolvovaním množstva kurzov, by sa pozeralo ako na celkom nekvalifikovaného. Ide pritom často o veľmi hodnotných ľudí, ktorých sa DLK nebudú chcieť vzdať, a ktorí si rokmi svojej kvalitnej práce s deťmi získali dôveru zo strany kolegov aj rodičov.

Vzhľadom na uvedené si myslíme, že v priebehu prechodného obdobia, na ktoré je register predprimárnych zariadení zatiaľ vytvorený, by mohlo byť postačujúce zabezpečenie vzdelávania aj učiteľmi, ktorí si svoju kvalifikáciu aktuálne dopĺňajú. Zároveň sa **tým u našich učiteľov vytvorí motivácia, aby si svoje vzdelanie doplnili** nielen absolvovaním rôznych alternatívnych kurzov, ale aj štandardným pedagogickým štúdiom, **čo v konečnom dôsledku môže mať len pozitívny vplyv na kvalitu poskytovaného vzdelávania.**

Uvedomujeme si, že daný poslanecký návrh je iba dočasným riešením na prechodné obdobie. Víťame však možnosť, aby naši predškoly mohli naďalej bez obmedzení a zbytočnej administratívy plniť povinné predprimárne vzdelávanie v DLK.

Počas tohto prechodného obdobia sa - tak ako doteraz - budeme snažiť o to, aby sa detské lesné kluby stali plnohodnotnou súčasťou vzdelávacieho systému. Sme totiž presvedčení, že naše zariadenia sú schopné naplňovať odporúčania vyššie spomínaného dokumentu (Odporúčanie Rady z 22. mája 2019 týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve) a teda ponúknuť **holistické vzdelávanie a holistický rozvoj dieťaťa a zabezpečiť rovnováhu "pri poskytovaní sociálno-emocionálneho a kognitívneho rozvoja, uznanie významu hry, kontaktu s prírodou, úlohy hudby, umenia a pohybovej aktivity".**

Ing. Lenka Hruzová
predsedníčka
Asociácia detských lesných klubov na Slovensku

Mgr. Robert Sabo, PhD.
Katedra elementárnej a predškolskej pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela
Asociácia detských lesných klubov na Slovensku

Mgr. Kristína Grundová
právníčka
Asociácia detských lesných klubov na Slovensku